

RØDE FANE

Nr. 2-86

Kr. 29,- Tidsskrift for kommunistisk teori og debatt

NEDTUR FOR FAGBEVEGELSEN?

Klipp & kommentar

PRESSEFRIHET

Det burde bli et vidunderlig år for britiske avislesere. Det kommer ei ny dagsavis og søndagsavis under ledelse av Mr. Shah, konstaterer The Economist. (1-7 mars). Mens de andre avisene må klare seg med profitter «next to nothing» så lenge de konkurrerer med utrangert teknologi, konstaterer tidsskriftet at Murdoch og Shah «have a licence to print money».

Konklusjonen er at gjenombruddet for Shah og Murdoch gjør det mulig å starte aviser, - også venstreorienterte fordi inngangsbilletten til markedet blir mindre. Dette vil gi flere aviser og flere eiere og er en seier for økonomisk frihet og demokratisk pluralisme.

GRAFISK KARIKATUR

I siste nummer av «FÖRR OCH NU» presenterer Jan Myrdal kunstneren Jossot som var banebrytende for kunstner-protesten i 1968.

«Løgnen ligger til grunn

for alt; For lovene for skikk og bruk og for moral. Alt er falsk.» Jossot 1939.

Han arbeidet i tidas politisk og kunstnerisk avantgardiske tidsskrifter, og sa sjøl han var inspirert av middelalderen i sine karakteristiske svart/hvitt arbeider som virker japansk-inspirert.

Jossot slo seg ned i Tunis og konverterte til Islam fordi, - som han skrev i et brev fra 1925;

«...i avsky for den vestlige bestalliteten og dets kanibalisme.....Jeg er muslim i protest mot hele den vestlige dærskapen.»

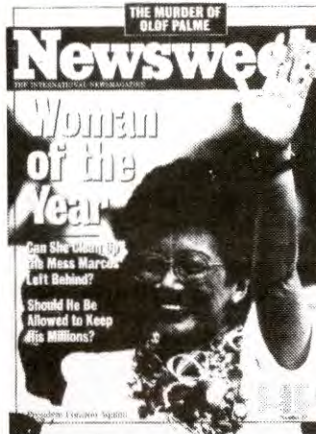
ALTERNATIV FRAMTID/SAMFUNN

Bjørn Vassnes (m/boka Gjenopppdagelsen av mennesket) har drøfta prosjektet «Alternativ Framtid» i Folkevett (utgitt av Framtiden i våre hender). Vassnes er pessimist; utgangspunktet var for dårlig og måten det blir gjennomført på gir grunn til å frykte en gigantisk bommert. Olav Benestad tar opp hansken i nr.2/86 og er enig med Vassnes at utredningen om en alternativ framtid må gjøres uavhengig av de løsninger som dagens herskende politikere kan godta. Han håper utredninga kan vise den tradisjonelle politikens maktesløshet, slik det blir mulig å mobilisere den del

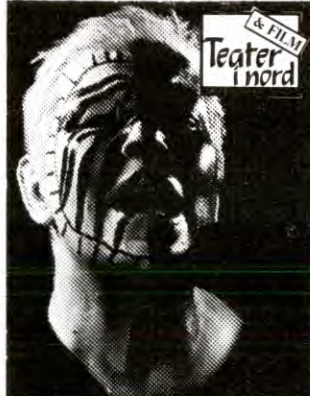
av befolkningen som egentlig ønsker et annet samfunn.

CORYS FOLKEMAKT

Jubelen for Cory Aquino var stormende etter at hun og hennes støttespillere brakte et 20 års Marcos-despoti til sin slutt med nærmest fredelige midler, skriver Newsweek (No.10). Men tidsskriftet slår fast at hun står overfor vanskelige oppgaver om hun skal fullføre valgloftene hun ga. Hun trenger å konsolidere makta, inngå en avtale med de militante venstre-kreftene, gjennomføre økonomiske reformer og få liv i en sjuk økonomi.

NYE STYRINGSFORMER

Allmøteprinsippet har vært en skapende kraft for de unge region-teatrene. Ikke minst har dristige prosjekt vært gjennomført med denne styringsformen som ledende og bærende kraft.

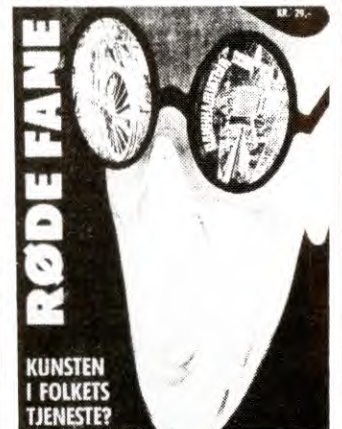
80-åra har stilt andre krav, og teatrene har besluttet å prøve andre former for teaterstyring, skriver Teater i nord, som ønsker Hålogaland teater og teatersjef Bernard Ramstad lykke til.

OM RELIGION OG REVOLUSJON

Hvordan bedømmer du situasjonen i Nicaragua ut fra en kristen synsvinkel, spør det svenske tidsskriftet «Kommentar» Fader Antonio i Managua.

—I desember feira vi en religiøs seremoni, men da feiringa var over og folk var på vei hjem ble femten personer overfalt av contras og bortført til Honduras. Vi diskuterte dette, og mente naturligvis at det var feil og urettferdig. Jeg mener vi må forsvare oss mot disse syndige handlingene.

KRITIKK AV RØDE FANE

Vi benytter anledninga til å takke for svar på spørreskjemaet som er sendt ut til de fleste abonnenter, og håper de som ennå ikke har gitt noen svar gjør det. Det er selvsagt ikke nødvendig med navn og adresse, men det gjør det mulig for redaksjonen å kontakte leserne for å følge opp konkret og omfattende kritikk. Vi kommer tilbake med oppsummering av «undersøkelsen» så langt og ber om flere reaksjoner i form av debattinnlegg og forslag til tema/saker.

RØDE FANE

INNHold

Klipp og kommentar	s. 2
Innhold	s. 3
LEDER:	
Ei framtid for fagbevegelsen?	s. 4
FAGBEVEGELSEN	s. 5
Fagbevegelsen — en tapt sak? av Telleff Hansen	s. 6
Dør fagbevegelsen i Europa, av Tollef Hovig	s. 12
Lever fagopposisjonen? av Tormod Flatebø	s. 18
Kaldnes mek. på slaktebenken av Erik Ness	s. 21
Privatisering av helsevesenet, av Goggi Sæter	s. 26
KULTUR	
Strindberg på internasjonal manér, av Jan Myrdal	s.31
DEBATT:	
Mer om gjeldskrisa, av Peder M. Lysestøl	s. 40
Sovjetisk olje og gassproduksjon, av Eivind Stø	s. 42
Skarpere Magdahl, av Bjørgulv Braanen	s.44
ANMELDELSER:	
Spitsbergen på russisk, av Per-Olov Trosell	s. 48

FAGBEVEGELSEN EN TAPT SAK?

Telleff Hansen stiller spørsmålet og går gjennom ulike sider ved utviklinga av fagbevegelsen først og fremst i Norge.

Side 6

KALDNES MEK. PÅ SLAKTEBENKEN

Erik Ness beskriver slakten av verftet Kaldnes fra innsida. Han gir oss levende innblikk i kampen mellom

de politiske linjene, og folkas forhold til ledelse og klubb ved verftet.

Side 21

HELSEPRIVATISERING I ENGLAND

Goggi Sæter tar opp privatisering av helsetjenester i England og fagbevegelsens mangel på strategi for å møte dette angrepet.

Side 26

MYRDAL OM STRINDBERG

Jan Myrdal omtaler Michael Meyers biografi over Strindberg. Meyer har ikke klart å gi noen virkelig helhetsvurdering av Strindberg fordi han verken liker eller skjønner Strindberg, hevder Myrdal.

Side 31

RØDE FANE

Utgitt av
Arbeidernes Kommunistparti
(marxist-leninistene)

Nr. 2 — 1986 — 15. årg.
ABONNEMENT: 160 kr. pr. år

Bestill fra:
Røde Fanes distribusjon,
Boks 83 Bryn, Oslo 6.

ISSN 0332-7892

Adresse redaksjonen:
Gøteborggata 8
0566 Oslo 5
Postgiro nr. 2 20 84 78.
Telefon: (02) 38 42 50
eller 38 43 56

Redaktør og ansvarlig utgiver:
Trond Christoffersen
Trykt hos A/S Reprografisk
industri

EI FRAMTID FOR FAGBEVEGELSEN?

■ ■ En ny og intens kamp om fagbevegelsen er igang. Bakgrunnen er de store omstillingene som kapitalismen nå gjennomfører. Bakgrunnen er den veien kapitalistklassen har blinka ut: gjennom rasjonalisering av de gamle bransjene og satsing på ny virksomhet med fleksible og oppfrende medarbeidere som identifiserer seg med bedriftens mål.

■ ■ I noen tiår har fagbevegelsen vært en mer eller mindre respektert motpart på en regulert kamparena. Reformisme og kampvilje har kjempa innbyrdes på denne arenaen. For arbeiderklassen har fagforeningene vært mer eller mindre dugelige redskap. Nå skal arenaen ryddes. Borgerskapet har bestemt seg for at fagbevegelsen står i veien for den omfattende saneringa av økonomien de vil gjennomføre. Borgerskapet ser muligheten av å gjen-skape en profitabel økonomi

i de nye vekstbransjene uten at arbeidskrafta er organisert i tradisjonelle fagforeninger. Derfor kommer det voldsomme korstoget mot fagbevegelsen.

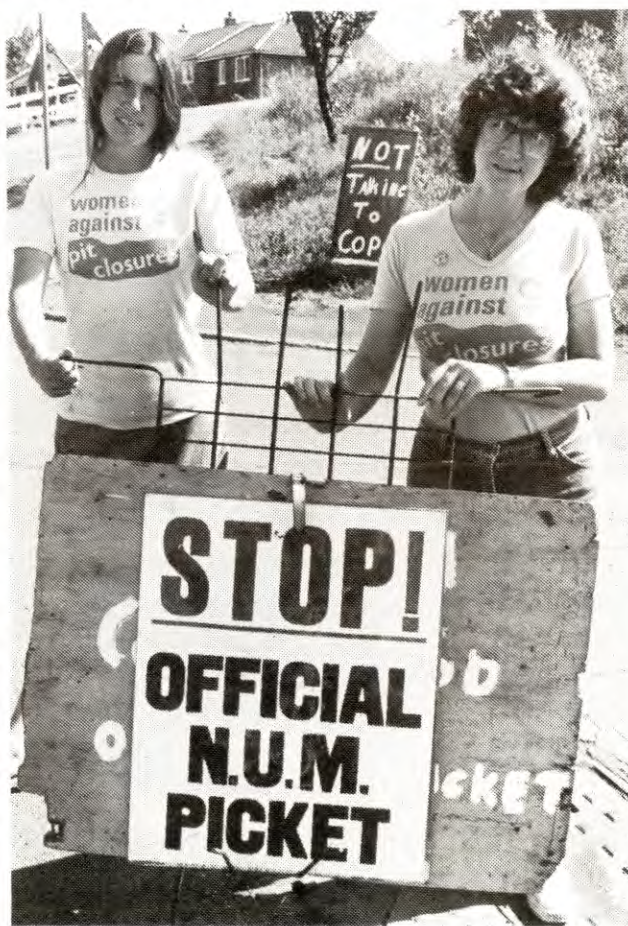
■ ■ Fagbevegelsen er i dag pressa på to fronter: Utafra av kapitalens og de borgerlige regjeringenes direkte angrep. Innafra av det reformistiske fagforeningsbyråkratiets politikk for å møte den

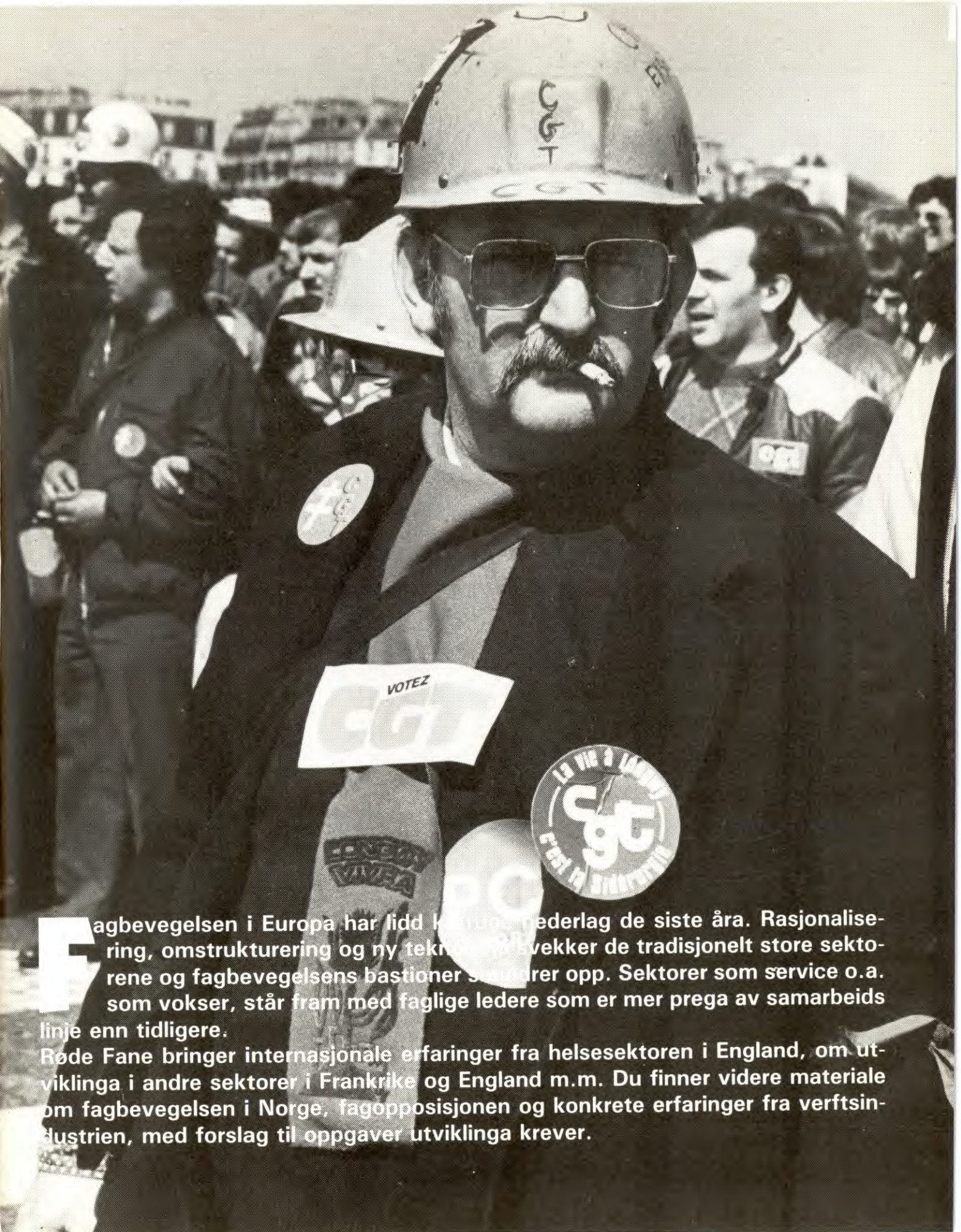
nye tida. I flere artikler retter Røde Fane i dette nummeret søkelyset på dette presset.

■ ■ Men bildet av den pressa fagbevegelsen er bare den ene sida. På den andre sida står samholdet, kampviljen og organiseringa blant millioner av arbeidsfolk. Angrepene har allerede utløst etterkrigstidas bitreste streiker. Og mot de faglige toppbyråkratenes tilpasningspolitikk finnes det en bevegelse for å organisere det faglige grunnplanet. Bevegelsen for en Fri og uavhengig fagbevegelse samler tendenser i retning av en fagbevegelse som arbeidsfolk kan gjøre bruk av i de stormfulle åra som kommer.

■ ■ I seg sjøl er noen tapte streiker og et opprop for partipolitisk uavhengig fagbevegelse en spinkel motvekt å holde fram opp mot et internasjonalt borgerskaps industripolitiske storslakt. Men de viser at motkreftene finnes.

Derfor nøler ikke Røde Fane med å konkludere: Framtida til fagbevegelsen er verdt en kamp. Seier i kampen for arbeiderklassens og folkets organisasjoner er en nødvendig forutsetning for framtidig framgang i klassekampen. Dette er nødvendig å se i den pressa situasjonen vi står i nå.

Fagbevegelsen i Europa har lidd et stort nederlag de siste åra. Rasjonalisering, omstrukturering og ny teknologi svekker de tradisjonelt store sektorene og fagbevegelsens bastioner smuldrer opp. Sektorer som service o.a. som vokser, står fram med faglige ledere som er mer prega av samarbeidslinje enn tidligere.

Røde Fane bringer internasjonale erfaringer fra helsesektoren i England, om utviklinga i andre sektorer i Frankrike og England m.m. Du finner videre materiale om fagbevegelsen i Norge, fagopposisjonen og konkrete erfaringer fra verftsindustrien, med forslag til oppgaver utviklinga krever.

FAGBEVEGELSEN

FAGBEVEGELSEN — EN TAPT SAK?

For over et år siden slutta den engelske gruvarbeiderstreiken. Mange forsøkte å framstille streiken som de døende, bakstreverske arbeiderne som sloss for den tapte saken. De måtte tape for de så ikke ut over sin egen nase, ut over sitt eget kull.

Av Tellef Hansen

De engelske gruvarbeiderne klamra seg ikke til den gamle teknologien, tvert om så var det gruvarbeiderne som ønska å utvikle nytt. De reiste debatt om ny teknologi, om alternativ bruk av kull.

Det kampen dreide seg om var arbeidsplasser og retten til å ha skikkelige fagforeninger. Gruvarbeiderne tapte et viktig slag i den kampen, det kommer vi ikke utenom. Men de vant noe også. De vant respekt i store deler av den europeiske arbeiderklassen og de satte en støkk i borgerskapet i Europa.

Men dette er England, vi vil ikke få sånne tilstander i Norge, i Danmark, i Sverige. Omtrent sånn var melodien etter gruvestreiken, omtrent sånn var melodien i Danmark til en dag før generalstreiken brøyt ut. Det ingen trodde var mulig skjedde plutselig rett foran øya på de som ville se.

Gruvestreiken og generalstreiken i Danmark er ikke typiske. Det er ikke typisk at angrepene på arbeiderklassen blir møtt med kamp. Det motsatte er faktisk tilfelle.

I to stort oppslåtte artikler i Time Magazine og Newsweek blir det malt et dystert bilde av fagbevegelsen i Europa — tilbakegang over heile linja. New-

sweek formulerer det sånn: «En dypt splitta fagbevegelse i Europa slåss mot en verden som forandrer seg og taper kampen». Dette er ikke Norge, vil mange innvende. Ikke kom trekkende med den skremelspropagandaen for vil ikke få den utviklinga.

Vil vi ikke?

Det er lett å bli enig om at utviklinga ikke er kommet så langt som ute i Europa. Spørsmålet er om vi kan vente ei sånn utvikling og hva det er som driver fram endringene.

Vi må forberede oss på ei tid hvor fagbevegelsen blir utsatt for harde angrep. Omstillingspolitikken vil skape strukturelle endringer og omorganisering av produksjonen som vil få stor betydning.

Oppsplitting av arbeiderklassen og fagbevegelsen blir utsatt for harde angrep. Omstillingspolitikken vil skape strukturelle endringer og omorganisering av produksjonen som vil få stor betydning.

Oppsplitting av arbeiderklassen og fagbevegelsen vil sammen med borgerskapets politiske og ideologiske offensiv sette den tradisjonelle fagbevegelsen i fare. Vi skal se nærmere på fire saker som står sentralt i denne utviklinga:

- I. Strukturelle endringer.
- II. Omorganisering av produksjonen.
- III. Utvikling av klassesamarbeidssystemet
- IV. Omorganisering av fagbevegelsen.

I. Strukturelle endringer.

Norge er midt inne i en storstilt omstillingsprosess. Dersom vi sammenligner oss med andre land i den vestlige kapitalistiske verden så er vi kommet kort i denne omstillinga. Et uttrykk for dette er de talla som legges fram i NOU 33: 1984 — «Politikk for arbeid».

Andel av industrisyssette i tungindustrien:

Norge ca. 30%, Canada noe over 20%, USA og Japan 15/16%

Andel av industrisyssette i vekstbransjer:

Vest-Tyskland ca 55%, England 46/47%, Norge under 30%.

Det denne oversikten viser oss er at Norge er kommet kort i omstillingsprosessen. Mye av den utviklinga vi har sett i Europa, har vi foran oss.

La oss se litt nærmere på dette.

EEC har gjort ei analyse av den forventa utviklinga av industrien i Europa fra 1980 — 1995. Her er noen av konklusjonene:

1. Det totale antallet syssette i industrien vil bli redusert med 47 prosent.
2. Ei radikal endring av yrkessammensetninga.

	1980	1995
Ufaglært/spesialarb.	41%	10%
Faglært	32%	15%
Kontor/adm,	11%	15%
Teknikere	6%	40%
Ledelse	10%	20%

FAGBEVEGELSEN

3. De tradisjonelle arbeidergruppene går kraftig tilbake.

4. Påstand. Det vil vokse fram en «ny» arbeiderklasse av proletariserte småborgere og oppkurta fagarbeidere. Objektivt er dette arbeiderklasse, men subjektivt vil de ikke oppfatte det sånn. Vi vil få en arbeiderklasse som er splittet mellom «ny» og «gammel».

5. Splittelsen av klassen vil få konsekvenser for fagbevegelsens organisering. På bedrifter hvor det tidligere var to klubber kan det bli tre-fire.

II: Omorganisering

Omstillinga av norsk industri krever store enheter. Det vi ser er ei kraftig sentralisering av eierforholdene. Nora kjøper opp andre bedrifter i næringsmiddelbransjen, Norcem kjøper Aker og generaldirektør, Heiberg Simonsen; arkitekten bak oppkjøpet kronas med heder og laurbær.

Børsen er en viktig motor i denne utviklinga. Mens all oppmerksomhet er konsentrert mot Bugge og Blystadene så samles verdiene på stadig færre hender.

Desentralisering

Parallelt med sentraliseringa av eierforholda skjer det ei desentralisering av produksjonen. Store bedrifter deles inn i stadig mindre enheter som skal forsvare sin eksistens med maksimal profitt. Første skritt er oppdeling i divisjoner, neste skritt er å gjøre divisjonene til sjelstendige selskaper.

Bedrifter splittes opp, arbeiderklassen og klubber splittes opp. Antallet fast ansatte kjøres ned og erstattes etter behov av leiefolk. Nye arbeidstidsordninger og økt bruk av overtid holer ut normalarbeidsdagen.

Normalarbeidsdagen

Mindre produksjonsenheter, mer leiefolk osv. selges i et innpakningspapir som heter «større fleksibilitet». Men fleksibiliteten omfatter mer enn dette — økte lønnskiller, svekka oppsigelsesvern, utholing av det sosiale sikkerhetsnett, mer flytting osv.

Hovedslaget om det fleksible samfunnet er kampen om normalarbeidsdagen. Kapitalistene presser på for å forlenge arbeidstida. Arbeidsfolk skal

brukes etter behov — heile døgnet uten å betale noe ekstra. Produksjonsutstyret gir muligheter for større fleksibilitet, men normalarbeidsdagen står i veien. For borgerskapet er normalarbeidsdagen blitt hinderet som må fjernes for å få til store forandringar, for

I tillegg til den gamle arbeiderklassen vil det vokse fram en «ny» arbeiderklasse av proletariserte småborgere og oppkurta fagarbeidere. Vi vil få en arbeiderklasse som oppfatter seg sjøl som delt mellom ny og gammel.

arbeiderklassen må normalarbeidsdagen forsvares med nebb og klør.

Privatisering

Det velter ei privatiseringsbølge over Europa. Kampen om et trangt marked har bl.a. ført til at borgerskapet forsøker å utvide markedet ved å gjøre offentlige tjenester som tidligere var gratis til, til tjeneste som kan kjøpes. England, hvor denne utviklinga er kommet lengst, er blitt et Mekka for privatiseringsideologene. Her kan en reise for å studere privatisering i stort omfang, men først og fremst kan en studere konsekvensene på nært hold.

Omorganisering av produksjonen fører til at borgerskapet konsentrerer makta, samtidig som produksjonen splittes opp i stadig mindre enheter. Kampanjene for «større fleksibilitet» og privatisering forsterker denne utviklinga. Arbeiderklassen og fagbevegelsen splittes opp.

III. Klassesamarbeid

Norge er kommet langt i å bygge ut klassesamarbeidet. Et viktig uttrykk for samarbeidsideologien er korporativiseringa, dvs sammensmeltinga mellom partene i arbeidslivet, næringslivet og staten.

Konsentrasjon av kapital, monopo-

lisering og sentralisering stiller store krav til samordning. Konflikter må harmoniseres og arbeiderklassen må gjøres ansvarlig for utviklinga av kapitalismen. Fagbevegelsen trekkes inn i offentlige og halv-offentlige styrer, råd, utvalg osv... I tillegg er det et utall av uformelle kontakter.

Siste skudd på stammen er Hermod Skånlands forslag til «samfunnskontrakt». Igjen har han gjort set til «Prügelknabe» for sosialdemokratiets inneste ønsker. Forslaget inneholder to deler: Arbeiderklassen skal miste forhandlingsretten. Til gjengjeld skal borgerskapet i fagbevegelsen få større politisk innflytelse. Forslaget er ikke nytt og det er ikke første gang at Hermod Skånland gjør seg til talsmann for disse ideene. Denne gangen har han med seg ei gruppe av sentrale nordiske sosialdemokrater — Auken-utvalget.

Dett samme behovet for samordning finner vi igjen på bedriftsnivå. Her er

det bygd opp et helt system med styre-representasjon, bedriftsforsamling arbeidsmiljøutvalg, og det er ikke den komite som hjertet måtte behage som ikke kan rigges opp.

Den formelle delen av klassesamarbeidet har grunnlaget sitt i lov og avtaleverket.

Skytøyen-komiteen med sitt stolte forslag om 50/50 og borgerskapet med dobbelstemme er «out». Inne er Brubakken-komiteen og det uformelle demokratiet, deltakerdemokratiet. Nå skal du få lov å delta, som privatperson. Vi får en bedriftsorganisasjon der det ikke fins klasser, bare deltakere. Deltaker-direktøren, deltaker-ingeniøren og deltaker-arbeideren møtes for å diskutere felles problemr.

Hva skjer?

★ Uformelle grupper/utvalg spiser seg inn på klubben sine oppgaver — klubben skyves ut.

★ Klubbens medlemmer (noen få utvalgte) trekkes inn i utvalg og komiteer som ligger langt utafør klubbens kontroll.

★ De av klubbens medlemmer som trekkes inn i dette arbeidet får mer karakter av saksbehandlere for ledelsen enn en tradisjonell arbeider-leder fagforeningsleder. Det store flertallet av medlemmene passiviseres.

★ Dette systemet fører til at det utvikler seg nye skiller innafor arbeiderklassen. utviklinga med A og B-arbeidere, som er behandla ovafor, blir forsterka ved at det blir et markert skille mellom de som sitter i utvalg og komiteer og de som ikke gjør det.

For å underbygge denne utviklinga produseres det bøker om bedriftsorganisering og bedriftsledelse på løpende bånd. Det fins snart ikke en bedriftsleder eller organisasjonsteoretiker med respekt for seg sjøl som ikke har skrevet bok om organisering. Vi har fått

FAGBEVEGELSEN

hyllemetre med bøker som «Skandinavisk management mot år 2000», «Den tredje veien for bedre ledelse», «Kvalitetssirkler — problemløsningsgrupper for personlig vekst, kvalitet og produktivitet» osv.osv...

Bøkene handler stort sett om «De ansattes motivasjon», «De ansattes effektivitet», «De ansattes utvikling/utdannelse», osv.

Under dekke av å sette mennesket i sentrum utvikles den ene hersker-teknikken etter den andre. Janne Carlson

Det velter ei privatiseringsbølge innover Europa. Borgerskapet forsøker å utvide markedet ved å sette pris på tjenester som tidligere var gratis.

får breie seg i aviser og fjernsyn om sin fantastiske organisasjonsmodell, mens de som er på bunn av modellen må streike for å oppnå helt elementære rettigheter.

Ledelsen i Volvo lanserer «The spirit of Volvo», og Människan vår viktigaste ressur», og får seile under dette bekvemmelighets-flagget i land etter land. Virkeligheten for arbeiderne er en ganske annen. Bladet til det svenske metallarbeiderforbundet har undersøkt forholdene for bilarbeiderne i Volvo og kommet til en helt annen konklusjon: «Livsfarlig, vansinnig, ett helvete».

I tillegg til dette og som en pådriver på denne utviklinga har borgerskapet satt i gang en ideologisk offensiv. På den ene sida så eksisterer det ikke klasser i Norge, bare individer. På den andre sida så eksisterer det i aller høyeste grad klasser, snylterklasser. Den største snyltende klassen i Norge er arbeiderklassen. Den er så dyr å ha at det er ikke helt sikkert at borgerskapet har råd. Den ideologiske offensiven er ikke bare synlig på de store spørsmåla, i sak etter sak — stor eller liten, så dukker den fram. Ta f.eks. redusksjonen fra 6 til 4 egenmeldinger. Norsk Arbeidsgiverforening starta løpet med at ord-

FAGBEVEGELSEN

ningen var blitt for dyr. Argument for argument blei tilbakevist, ordningen viste seg å være billigere, NAF sto tilbake med buksa nede. Men det viktigste var ikke pengene, det viktige var å framstille arbeidsfolk som snyltere.

Et annet eksempel var da finansministeren gikk ut på fjernsynet og fortalte at skipsbyggingsindustrien var subsidiert med over 150 000 pr. arbeidsplass. Arbeiderne i skipsbyggingsindustrien skaper ingen verdier, de subsidieres. arbeiderne i kjemisk industri, i gruveindustrien osv. skaper ingen verdier. Hvor kommer verdiene fra? Kommer de kanskje fra de som flytter papiret fra den ene delen av skrivebordet til den andre. Er det kanskje Syse og Willoch som skaper verdiene?

Hensikten med denne kampanja er å framstille arbeiderklassen som et fordyrende ledd i produksjonen.

«Arbeiderkollektivet» brytes opp og arbeiderklassen sin oppfatning av seg sjøl som klasse angripes hardt. Arbeiderne gis et snylterstempel og den nye organisasjonsteorien erstatter begrepet arbeider med nøytrale ord som «bruker» og «deltaker».

IV. Fagbevegelsen.

Fagbevegelsen sitt utgangspunkt er at arbeidsfolk har felles interesser og at de må organisere seg for å sikre disse interessene.

Utgangspunktet prega organiseringa — den var retta inn på de vanlige medlemmene og hadde som mål å mobilisere disse til kamp.

I dag er situasjonen en helt annen. Nå er budskapet at arbeider og borger har grunnleggende felles interesser. LO har inngått et nært samarbeid med staten, arbeidsgiverne og LO er institusjonalisert på en rekke områder. Denne innrettinga får store konsekvenser for organiseringa av fagbevegelsen. Fagbevegelsen preges av de oppgavene den nå skal prioritere — offentlige utvalg og komiteer, forhandlinger, lobbyvirksomhet osv.

For å belyse konsekvensene skal vi se nærmere på to eksempler:

Blystadbrødrene

Jern og metall industrien er inne i ei kraftig omstilling. I løpet av ett år kvit-

ta Fred Olsen seg med 6500 arbeidsplasser ved å selge eller legge ned 14 selskaper i Aker-gruppa. Fra september 1984 til september 1985 gikk det tapt netto 1233 arbeidsplasser i 35 bedrifter.

Oppsigelsesvernet er hardt angrepet og klubbene på Rosenberg verft og BMV-Laksevåg har vært ute i streik mot usakelige oppsigelser.

Hva gjør Jern og Metall ledelsen i

«Høringsdemokratiet» er uttrykk for hvordan demokratiet kan pervertes. «Høringsdemokratiet» innebærer demokratisering, — organisasjonen presses inn i et mønster der alle ledd blir saksbehandlere.

denne situasjonen. De støtter denne omstillinga. De truer deltakerne i «Ja til arbeid» med eksklusjon. De tvinger de streikende arbeiderne på BMW tilbake i arbeid. Grunnplanet i Jern og Metall får ikke støtte fra ledelsen. Dersom de kommer ut i kamp er deres egen ledelse det første de møter i døra. Noe helt anna er det når Blystadbrødrene blir «stygt» behandla. Da stiller ledelsen i forbundet opp. I følge Arbeiderbladet blir sekretær Gunnar Halvorsen ikke bare forbannet — han blir dobbelt forbannet. Men som vanlig er det Jan Balstad som tar kaka, —«De kjører et sjarmerende løp», er LO-sekretær Jan Balstads karakteristikk av Blystad-brødrene på Arbeiderbladets anmodning.

I kampen for Blystad-brødrene sloss ledelsen i Jern og Metall for sine egentlige klasseinteresser — interessene til en fraksjon i borgerskapet.

Organisasjonen byråkratiseres

Eksempelen med Blystad-brødrene viser en fagbevegelse som blir stadig tettere knytta til borgerskapet. Denne tendensen gjelder ikke bar for Jern og Metall, men er karakteristisk for hele fagbevegelsen.

Et anna karakteristisk trekk ved fagbevegelsen er byråkratiseringa. Den

har Jon Gulowsen beskrevet i en artikkel fra Tromsø Universitet i 1981:

«Ideelt sett er demokratiet en styreform der alle deltar. Det endelige beslutningsansvaret er fordelt på mange. Avgjørelser fattes etter at flest mulig hensyn er trukket inn og vurdert».

«Høringsdemokratiet» er uttrykk for hvordan demokratiet kan pervertes i organisasjoner som nettopp er bygget på, og skal fremme idealer om frihet likhet og brorskap. Høringsdemokratiet innebærer byråkratisering. Organisasjonen presses inn i et mønster der alle ledd — styrer, komiteer og medlemsmøter — blir saksbehandlere. Men utfallet av saksbehandlingen er som oftest gitt. Politiske spørsmål og skolering trenges til side til fordel for organisasjons-saker. Aktivister tømmes etterhvert for energi, for vilje til å yte noe for organisasjonen. Medlemmene passiviseres, majoriteten bringes til taushet — i verste fall også minoritetene.

«Høringsdemokratiet» er den mekanisme som fører til at masseorganisasjonene mister grasrota og makteliten utvelges. Oligarkiets jernlov står på skuldrene av dette «høringsdemokratiet».

For ledelsen i LO er det ikke problematisk at medlemmene passiviseres og bringes til taushet — problemet er hva som skal settes istedenfor medlemsmobilisering. Når medlemmene ikke har innflytelse, ikke blir mobilisert — hva skal da få de til å være organisert/organisere seg i LO?

Svaret går i hovedsak langs to linjer: Toppen i fagbevegelsen styrkes og bygges ut, og grunnplanet omorganiseres til et samvirkelag der medlemmene kan få service — god eller dårlig.

Det sentrale apparatet til LO og forbundene er anseelige. Det ansettes stadig fler folk på full tid, og det skjer ei sterk profesjonalisering av det sentrale apparatet. Inn kommer det jurister, økonomer, ingeniører, statsvitere osv. I det sentrale apparatet til LO og forbundene jobber det i dag ca. 800 folk på heltid. I tillegg har LO bygd opp sitt eget senter for forskning, FAFO.

På grunnplanet ser vi den motsatte tendensen. LO-ledelsen er ikke interessert i et sterkt og aktivt grunnplan.

Tvert om. Ledelsen har slått ned på enhver kime til grunnplansaktivisering. For medlemmene skal LO være en serviceorganisasjon der de kan få bedre tilbud enn i konkurrerende organisasjoner.

— Bevegelser som har sitt utspring lokalt er stort sett forbudt. (Jmf. «Ja til arbeid» og «Fri og uavhengig fagbevegelse»)

— Forbund slås sammen, og makt og initiativ flyttes oppover. Medlemsmøter erstattes med representantskap.

— Servicetilbudet skal bygges ut. Bedre forsikringsordninger, «feriekort» som skal utvikles til betalingskort osv.

Fagbevegelsen omorganiseres. Ledelsen styrker makta si, grunnplanet passiviseres og omorganiseres til en serviceorganisasjon. Dersom denne utviklinga får fortsette er det slutt på den tradisjonelle fagbevegelsen.

V. Hva må vi gjøre?

Vi har ikke noe fiks ferdig svar på denne utviklinga vi står foran, og vi vil ikke få det med det først heller. Gode svar får vi først når store deler av fagbevegelsen er mobilisert i denne debatten.

1. Vi må gå i spissen for en omfattende studie og diskusjonsbevegelse som har framtida — de neste 15-20 åra — som tema. Perspektivet på denne bevegelsen må være å mobilisere store deler av fagbevegelsen i en diskusjon om sosialismen/kommunismen. Denne diskusjonen må gripe fatt i frihetskampanja til DNA og bringe den ut på arbeidsplassene.

Vi må skolere oss i borgerskapet sin strategi for omstilling og utvikle politikk på viktige områder som privatisering og kampen mot norsk kapitalesport og imperialisme.

Det er et mål i seg sjøl å bryte med sneverheten — virkeligheten er lønn og min bransje/arbeidsplass. Vi trenger ei allsidig skolering i økonomi og politikk som bryter med den sosialdemokratiske B-kunnskapen (du må vite nok til å fortelle videre det ledelsen har sagt, men ikke nok til å kunne handle sjølstendig). Per-

spektivet på skoleringa må være at arbeiderklassen skal bli herre i eget hus.

2. Fagbevegelsen trenger ei demokratiseringskampanje. I første omgang betyr det å utvikle bevegelsen for en Fri og Uavhengig Fagbevegelse.

Prinsippielt er vi ikke mot sammenslutning av forbund, men denne prosessen må startes nedenfra og ha som siktemål å styrke grunnplanet og demokratiet i organisasjonen. Sammenslutninga av de fire industriforbundene går vi mot. Formålet med det nye storforbundet er å styrke det sentrale maktapparatet.

Kontakten mellom klubber og foreninger på tvers av fagskiller og hovedorganisasjoner må utvikles. Vi går mot alle tendenser til å flytte avgjørelser oppover og f.eks. erstatte medlemsmøter med representantskap.

3. Vi må utvikle kampen mot klasse-samarbeidet.

Dersom vi går inn i styre/bedriftsforsamling så må det gjøres med plan og ha som siktemål at det skal være et virkeliddel for folka/klubben i kampen for deres interesser.

Deltakerdemokratiet må avsløres og vi må gå mot systemet med kvalitetssirkler. Deltakerene på disse sirlkene får ca. 48 timer i året til møter. Still krav om at det skal settes av 48 timer pr. år pr. ansatt til skolering i klubbens regi. Individ-orienteringa må møtes med krav om kollektive løsninger.

Borgerskapets ideologiske offensiv må møtes med en motbrann. Ei kampanje mot arbeiderforakten i samfunnet vil vinne støtte langt inn i partiapparatet til DNA.

Fagbevegelsen er ikke en tapt sak — vi må ta opp kampen!

Borgerskapets «Prugelknabe» Hermod Skånland går mot forhandlingsretten, og inn for at borgerskapet i fagbevegelsen skal få større innflytelse. Tyssedalssamfunnet har fått merke omstillinga av norsk industri.

FOTO: KLASSEKAMPEN

FAGBEVEGELSEN

DØR

FAGBEVI I EUROP

Fagbevegelsen i Europa er i rask tilbakegang. Både når det gjelder medlemstall og innflytelse. Mange steder er denne utviklingen svært dramatisk. Det er mange årsaker til dette, en gjelder politisk motstand. For ti år siden var fagbevegelsen i Vest-Europa den kanskje sterkeste i verden.

Av Tollef Hovig

Fagforeningsledere i England, var gode gjester i nr. 10 Downing Street. Statsminister Harold Wilson fikk ofte råd og anvisninger fra dem. Da etterfølgeren Edward Heath ville prøve å endre dette, streiket kullgruvearbeiderne. Det var i 1974. Det førte til nyvalg, som Heath tapte for Wilson, og idyllen ble gjenopprettet i nr. 10. Men Wilsons etterfølger James Callaghan klarte ikke helt å holde den gode stemningen. I 1979 kom det en rekke korte, men effektive streiker.

Fru Thatcher overtok, og hennes program var klart. Hun skulle tre tvangstrøya ned over hodet på fagbevegelsen så langt det gikk, og hun har kommet langt. Og teknologiutviklingen og andre tegn i tiden har gitt henne gode kort å spille med. Hun har fått igjennom flere forskjellige lover, hvis eneste formål er å begrense fagforeningenes spillerom. Lover som gir snevrere grenser for streikevakter, boikott-aksjoner, sympatiaksjoner, uravstemninger osv. er stikkord her. Den mest omdiskuterte loven var kanskje den om at de ansatte i sikkerhetstjenesten ved Cheltenham ikke en gang fikk ha fagforening. Dette korstoget mot fagbevegelsen har altså vært ført med stort hell.

Nederlaget til kullgruvearbeiderne var en bitter pille å svelge.

En viktig årsak til det nederlaget var at britisk LO (TUC) ikke våget å ta ut andre grupper i sympatistreik. De ville ikke ta den kampen. Men TUC er ikke hva det en gang var. Siden 1979 er TUC redusert med 20%, og

FAGBEVEGELSEN

BEVEGELSEN A?

er nede i 9.6 millioner medlemmer. I tillegg kommer dype indre splittelser. Nederlaget til Scargill & Co. var en tragedie for fagbevegelsens styrke. Streiken førte med seg 14 døde, 9808 arresterte, talløse skader og et beregnet tap på 3 milliarder. Det var det rent materielle, men det alvorligste var at optimismen og kampviljen fikk seg en alvorlig knekk. Men denne situasjonen er ikke spesiell for England. Det er flere enn fru Thatcher som har tatt mål av seg til å bekjempe fagbevegelsen.

Tilbakegangen i medlemstallet.

Franskmennene har et noe annet utgangspunkt enn britene. Der har organisasjonsprosenten alltid vært noe lavere, og det har vært flere landsomfattende, konkurrerende foreninger — helst med basis i politiske partier. Men de har allikevel fått utrettet relativt mye. I 1968 stanset de i praksis fransk økonomi, og 30% lønnsøkning var et faktum for de lavlønnte. Nå derimot har den franske arbeidsgiverforeningen (NPF) lansert en aggressiv kampanje for fleksibel arbeidstid og dårligere oppsigelsesvern, noe vi kjenner igjen fra Norge. Tiden vil vise hvordan fagbevegelsen vil takle det.

CGT (Confederation General du Travail) er/var den største fagforeningen i Frankrike. Det er foreningen til det franske kommunistpartiet. Den har alvorlige vanskeligheter. Den har mistet minst 300 000 arbeidere dvs. nærmere 20%, bare på de to siste åra. Den nådde toppen på 4,4 millioner i 1984, og er nå ned i 1,5 millioner, muligens ennå mindre. Enkelte observatører hevder at de allerede er under millionen. De aksjonene de har forsøkt seg på de siste åra har gått svært dårlig. F.eks. streiket Renault arbeiderne i regi av CGT for en tid tilbake. En streik som punkterte på en uke, i fullt nederlag. Eller når CGT lederen Henri Krasucki i oktober annonserte en nasjonal aksjonsdag, var fraværet lavere enn 10 prosent i mange nøkkelindustrier. Trenden ellers i Europa er helt klar. Det blir færre organiserte. I Tyskland og Belgia er reduksjonen noe mindre enn en kunne vente seg utifra hvor mange arbeidsplasser som er nedlagt, men den er allikevel klar.

En annen tendens som er klar, er at det er de forbundene som tradisjonelt har vært fagbevegelsens sterke bastioner at tilbakegangen har vært mest markant. Det er to foreninger til i Frankrike. Det er CDFT og FO. CDFT er foreningen til det franske sosialistpartiet og har en del likhetstrekk med det før omtalte CGT. Det har mista 17 prosent av medlemmene de siste årene. FO (Force Ouvriere), hvitsnippforbundet er det eneste som ikke har gått tilbake. I Italia har det kommunistisk leda GUIW mista 13 prosent siden 1977, og

Den franske fagbevegelsen har trøbbel med oppslutninga. CGT (Confederation General de travail) har mista 20% av medlemmassen de siste to åra. Årsaken skyldes blant annet lite vellykkede aksjoner de siste åra, her fra Talbot-fabrikken der 51 arbeidere ble skada i sammenstøt med politiet. FOTO: KLASSEKAMPEN

FAGBEVEGELSEN

er ned i 3,1 million medlemmer. Sosialistpartiets UIL har økt med 1,3 prosent til 1,2 million medlemmer. I hovedsak ved å rekruttere hvitsnipparbeidere. Eller for å si det med formannen Giorgio Benvenuto: «Jeg er optimistisk, mitt forbund forandrer seg med tiden».

Tabell 1: Organisasjonsprosent.

Land	1979	1984
Storbritannia	46 %	36 %
Frankrike	23,4%	21,6%
Vest-Tyskland	35 %	32,3%
Belgia	60,3%	59,3%
Italia	50,9%	44,5%
Spania	24,8%	5 %
Sverige	76,9%	76,9%
Nederland	33,5%	29 %

Kilde: Newsweek

Arbeidsledigheten

Hvorfor denne tilbakegangen er spørsmålet som automatisk dukker opp. Det er det ikke lett å gi noe enkelt svar på, men en del årsaker ligger klart i dagen. Arbeidsledigheten slår en umiddelbart i øynene. Spania er det mest ekstreme tilfellet. Der har arbeidsledigheten steget fra 14 prosent i 1981 til over 20 prosent nå. Fagorganiseringsprosenten sank fra 24,8 prosent i 1979 til 5 prosent i 1984. De arbeidsløses hær i EF-landene har steget fra 6,3 millioner i 1980 til over 12 millioner nå. I England har ledigheten steget fra 1,3 millioner i 1980 til 4,5 millioner i 1985. Disse nedslående fakta har slått rot i bevisstheten til folk, man er glad for i det hele tatt å ha en jobb. Eller for å si det med Heinz Markmann fra Vest-Tyskland hvor ledigheten har steget fra 3,3 prosent i 1980 til 9,7 prosent i 1985: «arbeidere smittes av en økende håpløshet, og inntrykket er at ledigheten er kommet for å bli uansett hva fagforeningene gjør». Markmann er leder for det fagforeningssponsede Institutt for Økonomiske og Samfunnsvitenskapelige studier i Düsseldorf.

Tabell 2: Arbeidsledigheten.

Land	1979	1985
Frankrike	5,1%	13 %
Vest-Tyskland	5,9%	9,7%
Belgia	3,2%	8,5%
Italia	8,2%	14 %
Spania	7,6%	10,2%
Sverige	8,5%	20,5%

Kilde: Newsweek

Fagbevegelsens bastioner smuldrer opp

Utviklingen i de bransjer som tradisjonelt har vært fagbevegelsens bastioner, er en annen faktor som betyr

mye for fagbevegelsens utvikling. Det er den *teknologiske utviklingen* som har hovedansvaret for den. Yrker i industrien, bygning, gruvedrift, o.l., har hatt en ublid skjebne de siste ti årene. I Belgia f.eks. var det 1,5 millioner i sånne yrker i 1974. I 1983 var det under 1,1 millioner. En tilbakegang på 27 prosent på 9 år. Dette gjelder de øvrige europeiske land også. I England f.eks. var tilbakegangen i den samme perioden 25 prosent. Det er opplagt at det betyr mye for fagbevegelsens muligheter når dens kjernetropper smuldrer opp. Mange foreningsledere håper at ny økonomisk vekst skal skape bedre tider for dem også, men det kan de bli snytt for. OECD mener at ledigheten i disse yrkene vil fortsette å stige uansett økonomisk vekst.

Tabell 3:

Sysselsettingen i Industri, bergverk, bygning ol.

Land	1974	1983	i %
Belgia*	1.532,6	1.137,1	÷ 26
Nederland	1.576	1.326	÷ 16
Frankrike	8.115	6.873	÷ 15
Storbritannia	10.118	7.674	÷ 24
Norge	477	448	÷ 6
Vest-Tyskland	11.941	10.107	÷ 15
Spania	4.715	3.525	÷ 25

* Bare til 1982 (Tallene er i 1000)

gang. Den har vært sterkere de siste årene, og da tallene bare går til 1983 er det all grunn til å tro at det er enda større nedgang frem til idag.

Strukturendringer gir splittelser

Det er andre tendenser enn krympingen av industrien som også er verdt en kommentar. Det er voksende tendenser til splittelse mellom de forskjellige typer foreninger og folk. F.eks. i England hvor Arthur Scargill kan stå som representant for kamplinjen, mens Eric Hammond, formannen i foreningen for Elektriske, Elektroniske, Telekommunikasjon mm. arbeidere vil finne «nye veier». Nye veier har vist seg å innebære salg av streikeretten, godta tvungen voldgift mm. I fjor unngikk TUC såvidt en splittelse mellom de tradisjonelle og en liten, men voksende reformistisk fløy som satser på samarbeidsløsninger. Hammond & Co. holdt på å bli ekskludert da, men enheten ble bevart pga. Neal Kinnocks valgkamp. Nå er eksklusjon igjen aktuelt etter Hammonds svik i forbindelse med striden mellom grafisk og Murdoch.

Samme type tendenser kan også sees i Frankrike. Her representert ved CGT formannen Henri Krasucki og formannen for CDFT Edmond Maire. Maire stiller problemet sånn: «hvis vi ikke tilpasser oss vil vi dø». Denne typen splittelse går gjerne mellom forbund i tradisjonelle yrker og forbund i «nye» yrker. Og den har et avgjort materielt grunnlag. De fleste av forbundene som organiserer tradisjonelle yrker står med

Den teknologiske utviklinga har skapt store problem for fagbevegelsen, og rasjonaliseringer er en av årsakene til tilbakegangen. Bildet er fra en BMW-fabrikk i Munchen.

FOTO: KLASSEKAMPEN

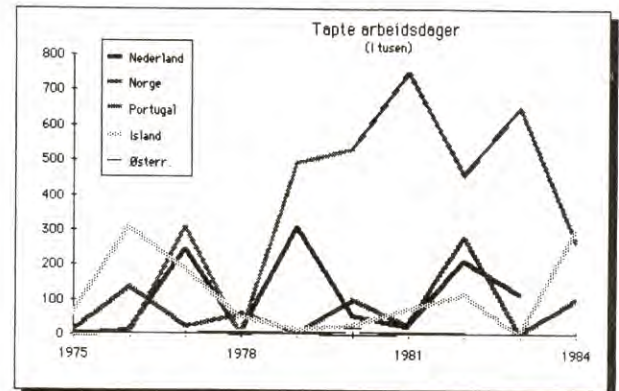
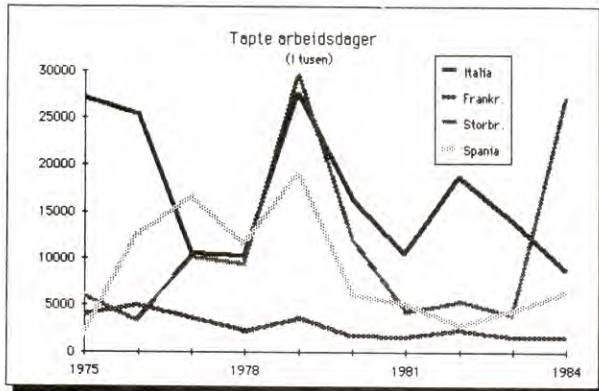
ryggen mot veggen. En uttalelse fra lederen for de private arbeidsgiverne i Italia er Paolo Annibaldi er talende: «På grunn av økonomiske realiteter må fagforbundene gi opp sin aggressive linje». Det betyr i klartekst at i de bransjer som går dårlig får en ta til takke med det en får. Forbund som NUM eller ta Jern og Metall, som før var en virkelig maktfaktor i samfunnet, er i dag bare ble skygger av sitt gamle jeg.

I flere land f.eks. England og Frankrike har service-sektoren passert industri, bygning og gruvedrift mht. antall sysselsatte. Det er tendensen i alle andre europeiske land også. Norge og Vest-Tyskland er to av de landene som har kommet kortest i denne utviklingen. Mange borgerlige kommentatorer lar seg blende av denne utviklingstendensen. Fagforeningene i service-sektoren har tradisjonelt vært mye mer samarbeidsvillige og forsiktige. Disse bransjene er nå i fremgang, mens yrkene med de mer kampvillige forbundene er på vei tilbake. Dette tolker de som om det er samarbeidslinjen som fører frem og har framtida foran seg, for her oppnår forbundene mest.

Tabell 4: Endringer i sysselsettingstrukturen

Land	År	Gr.1	Gr.2	Gr.3
Belgia	1974	1.532,6	964,5	1.129,1
	1978	1.327,6	968,7	1.259,2
	1982	1.137,1	969,7	1.368,9
Nederland	1975	1.576	1.083	1.675
	1978	1.525	1.104	1.825
	1983	1.326	1.174	2.134
Frankrike	1974	8.115	4.682	5.753
	1978	7.611	4.661	6.735
	1983	6.873	4.832	7.270
England	1974	10.118	5.732	7.872
	1978	9.341	5.842	8.490
	1982	7.672	5.778	8.490
Norge	1974	477	264	190
	1978	480	280	240
	1983	448	287	282
Vest-Tyskland	1974	11.941	5.451	6.577
	1978	10.958	5.361	7.090
	1983	10.107	5.222	7.704
Spania	1974	4715,7	2.877	2.256,9
	1975	4.356,4	2.861,3	2.125,3
	1983	3.525,7	2.740,1	2.400,7

FAGBEVEGELSEN

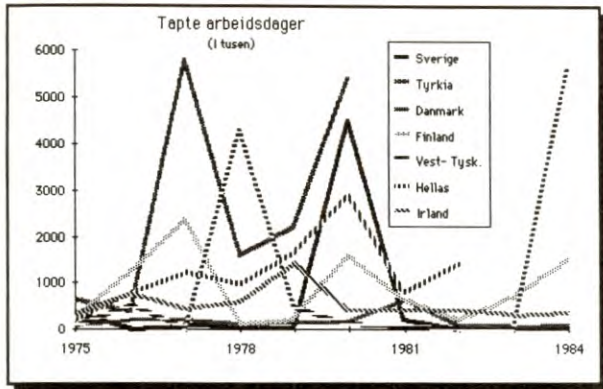

Gruppe 1 er de «tradisjonelle» yrker, gruppe 2 er «mel-lomyrker» som varehandel, hotell og restaurant, trans-port mm., gruppe 3 er de «nye» yrkene, forskjellige slag offentlig og privat tjenesteyting bankvirksomhet og en del andre serviceyrker.

Ledelsen for fagforeninger i vekst-sektorerer tradisjonelt mer samarbeidsvillige enn ledelsen i de tradisjonelle sektorene som er i tilbakegang. Franske stålarbeiderne sloss for å lunsje der ledelsen av selskapet spiser til daglig. FOTO: KLASSEKAMPEN

Hvordan står det til med kampkraften blant arbeiderne etter denne utviklingen? Rupert Murdoch's manøver i England nylig gir en pekepinn. Han ga 5500 grafiske arbeidere sparken, og startet på nytt bak piggråd med hypermoderne teknologi, noen eksperter og folk henta «rett fra gata». A. Skjeseth oppsummerer i Klassekampen: «For ett eller to år siden ville Murdoch's masseoppsigelser av grafisk personale ført til landsomfattende faglige aksjoner og opptøyer ved

Murdoch's bedrifter. I dag høres bare verbale og nokså halvhjertede protester, iallefall så langt». Nå har jo protestene blitt noe kraftigere, men det gjenstår å se hva som vil skje videre. Å huske noen større streiker eller aksjoner som har vært kronet med seier de siste årene er heller ikke lett.

Hvorfor svekkes fagbevegelsen?

Det har mange årsaker. Arbeidsledigheten har vært nevnt, den ligger nå rundt 11 prosent i EF-landene. Raske strukturforandringer fra tradisjonelle yrker mot serviceyrker har også vært nevnt, Norge ligger ennå langt i bakleksa her.

Majoriteten av fagbevegelsene i Europa er nært knyttet til politiske partier. Dette har gjort at de har utviklet en strategi og taktikk i forhold til dem. De store eurokommunistiske partiene har sine foreninger (CGT i Frankrike, GUIW i Italia mm.), sosialdemokratene har sine (CDFT i Frankrike, UIL i Italia, LO i Norge, DGB i Vest-Tyskland mm.). Dett har neppe vært til fordel for utviklingen av en selvstendig strategi. Fagbevegelsen har ofte blitt haleheng til politikernes behov.

Et annet forhold som gjør seg gjeldende mange steder er lang tids passivering av medlemmene. Foreningene er tilpasset gode tider. Lederne har tradisjonelt ordnet opp etter evne, og foreningene er blitt topp-tunge. CGT f.eks. som satte seg i gjeld for mer enn 200 millioner for å bygge nytt hovedkontor i Montreuil i Paris. Det å betale gjelden er blitt en kjempesak bare det. Det er fullt med advokater, forskere, lobbyister og sjefer av skiftende kaliber som skal «ordne opp» som er modellen. Nå er massiv grunnplansaksjon mer nødvendig enn noensinne, men nå er det for sent. Medlemmene har akseptert passiviseringen. Nå plutselig å skulle mobilisere til en masseaksjon er ikke gjort i en håndvending.

Alle nederlaga de siste årene, har og gjort sitt til å dempe optimismen. NUM tapte i England, i Vest-Tyskland streiket man for reduksjon fra 40 til 35 timers uke, og oppnådde 38,5, men det var en kostbar aksjon. For ikke å snakke om stålarbeidernes tapte slag i Belgia og

Langvarig passivering av medlemmene og topp tung ledelse er også et problem for fagbevegelsen i Europa. CGT som organiserer arbeidere på Talbot-bedriften (bildet) har brukt 200 millioner for å bygge nye kontor i Paris. Å betale gjelda har blitt en kjempesak for forbundet.(?) FOTO: KLASSEKAMPEN

Frankrike. Her hjemme har vi og sett litt av den slags. Syd-Varanger aksjonen kan vel neppe kalles en seier.

Antall streiketimer pr. år kan vel gi oss en pekepinn om hvordan det står til med kampviljen. I Italia gikk 58 millioner arbeidstimer tapt pga. streiker i 1984. Det er nedgang på 41 prosent fra 1983 og det er det laveste på et år siden den annen verdenskrig. I Frankrike var 30 millioner et vanlig årsgjennomsnitt i 70-årene. I 1984 var snittet nede i rundt 5 millioner. De tre grafiske kurvene øverst på sida får stå som et tegn i tida på arbeiderbevegelsens kampvilje. □

FAGBEVEGELSEN

FAG- OPPOSISJONEN LEVER!

Vi er kommet inn i en epoke i fagbevegelsens utvikling hvor medlemmene mer og mer mister tålmodigheten overfor en LO-ledelse som ikke viser noen kampvilje, men i det vesentlige er opptatt med å formane sine medlemmer til såkalt måtehold. LO's ledelse må selv bryte med denne linje før den blir en belastning som totalt undergraver organisasjonens autoritet i alle retninger».

Av Tormod Flatabø

Dette sto å lese i Arbeiderbladet i 1972. Fram gjennom 70-åra var det mange kritiske røster mot moderasjons- og lønnsnedslags-linja til LO-ledelsen. Det var også en opposisjon i forhold til linja ledelsen i LO hadde overfor forsvaret av arbeidsplassene.

Spørsmålet er om det har utvikla seg en annen type opposisjon i løpet av årene som har gått siden 72/73? For å kunne svare på dette spørsmålet er det nødvendig å se litt nærmere på hvilke typer aksjoner LO-medlemmene har stått for denne perioden, og hvordan argumentasjonen har vært i forhold til noen av de aktuelle sakene.

I løpet av 1970 og begynnelsen av 1980-åra var det flere tariffaksjoner slik som:

- Tariffaksjonen For frie Forhandlinger.
- Nei til kombioppgjør.
- Solidaritet i Fagbevegelsen.
- Bryneaksjonen.

Alle var rettet inn mot samarbeids- og ettergivenhetslinja som fagbevegelsen sto for. Men det var også i denne perioden tilløp til at enkelte begynte å stille spørsmål ved samarbeidet mellom LO og DNA. Der DNA spilte rollen som statmakt.

Tariffoppgjøret i 1972 var et elendig oppgjør. Til

FAGBEVEGELSEN

tross for at LO hadde vært ute i korte politiske streiker retta mot den borgerlige regjeringa sin økonomiske politikk blei likevel forslaget godttatt. At det ble godttatt kan skyldes at DNA igjen var kommet i regjeringsposisjon.

I 1975 fikk vi kombioppgjørene der LO «lydig» sanksjonerte den statlige inntektspolitikken. I 1977 så aksjonen mot kombioppgjørene dagens lys. Formålet med aksjonen kan kort oppsummeres som å få representantskapet til å gå inn for Frie Forbundsvisse oppgjør.

Forbundsvisse oppgjør

Fellesnevner for alle disse aksjonene er at man kan kalle dem tillitsmannsaksjoner, i og med at medlemmene i svært liten grad deltok aktivt i planlegging og gjennomføring av aksjonen.

Ellers var det også i 70-åra en rekke arbeidsplasskamper, jeg nevner:

- Sporveisstreiken i 1970.
- Streiken på Zinken i Odda.
- Jøtulstreiken.
- Hamnerverkstreiken.
- Saudastreiken.
- Nogasstreiken.

Disse streikene har hatt betydning for hvordan opposisjonen har utvikla seg gjennom de seinere åra. Jeg vil siden komme tilbake til andre viktige aksjoner som er mer innretta på selve forholdene internt i LO og forbundene.

I forbindelse med disse og andre streiker etablerte AKP et omfattende streikestøtte-apparat (streikestøttekomiteer). Disse komiteene bevisstgjorde en god del medlemmer i forhold til det å opptre solidarisk med streikende arbeidskamerater. Det er også helt klart at de LO-organiserte som deltok i streikene ble bevisstgjorte og begynte å stille spørsmål ved den opptreden som ledelsen i forbundene og LO spilte i forbindelse med en del av disse aksjonene. Det er like klart at LO-ledelsen ikke ønsker aksjoner. Dette av to årsaker.

For det første er det bare gjennom ro og orden LO-ledelsen kan kjøre samarbeidslinja overfor arbeidskjøpere og offentlige myndigheter. Derfor er arbeidskamp i disse kretser sett på som utidig. Det kan jo tenkes at medlemmene oppdager at det går an å få hull på byllen og løse problemene gjennom felles opptreden og kamp.

For det andre er det gjennom kamp bevisstgjøres medlemmene. Bevisstgjorte medlemmer stiller fler spørsmål. Dette kan være farlig for LO og enforbundsledelse som er svært lite interesserte i at endel disposisjoner kommer frem i dagens lys.

Eksempel på slike kamper finner vi mange av der som vi skjekker tilbake i historia. Bare for å ta to nære eksempler kan vi nevne Sør-Varanger og BMV Laksevåg konfliktene. Arbeiderne har nok en god del synspunkter på hvordan våre «fremste» tillitsmenn har

opptrådd i forbindelse med konfliktene på disse arbeidsplassene. Jeg tror også at arbeiderne ved disse bedriftene har forstått hva som må til for at fagbevegelsen skal kunne stå frem som en troverdig organisasjon i forsvaret av medlemmenes interesser. Jeg tror at mange etterhvert forstår at en fagbevegelse som er villig til å forsvare kapitalismen og alt dens vesen ikke kan greie å gjennomføre alle de gode program-erklæringer som blir vedtatt på kongresser og landsmøter. Blant disse finner vi den virkelige opposisjonen til det etablerte hierarkiet innafor fagbevegelsen. Jeg tror at denne delen av fagopposisjonen har økt ganske kraftig i løpet av de siste 10 årene.

I tillegg til at denne delen har økt i antall er den også mye mer synlig idag enn hva den var for noen år tilbake. Ikke så å forstå at de ikke var synlig tidligere, det jeg mener at mange også utenom «spesielt interesserte» har lagt merke til at det finnes en opposisjon i forhold til topp og mellomsjiktet i fagbevegelsen.

I løpet av perioden fra 1983 fram til idag har vi hatt to viktige aksjoner/bevegelser. Viktige fordi de har retta seg inn mot hvordan forholdene er internt i LO og forbundene. Disse aksjonene har gått konkret på maktforholda og arbeidsformene, i tillegg har de vist klart at dersom opposisjonen organiserer sin utspill på en skikkelig måte er det ikke måte på hvilken opplutning utspillene får.

Den første av disse aksjonene ble kalt:

Ja til arbeid

Ja til arbeid var en aksjon som ble iverksatt med bakgrunn i akslerende arbeidsledighet generelt og stor ledighet i verftsindustrien spesielt. (Videre må det sies at Norsk Jern og Metallarbeiderforbund stemte ned et forslag fra Vestlandskonferansen om aksjon i forhold til ledigheta.) Utgangspunktet for aksjonen var at det skulle samles inn penger på arbeidsplassene, disse pengene skulle brukes til å sende arbeidsledige til Oslo og demonstrere foran Stortinget. Dette ble gjort. I vedtaket fra konferansen het det videre at man ut over dette skulle arbeide for folks rett til arbeid. At aksjonen skulle fortsette ut over den ene demonstrasjonen passet dårlig inn i LO og Forbundenes planer og DNAs valgkamp, før den vokste over hodene på hierarkiet i LO og DNA.

Forbundsstyret i NJMF erklært aksjonen som vedtektstridig og Vestlandskonferansen «la ned» aksjonen uten sverdslag. Hvorfor var det så viktig for NJMF å kvitte seg med denne aksjonen? Jeg tror at samarbeidskomiteen LO-DNA betraktet aksjonen som så «farlig» i forbindelse med valgkampen at det bare var en vei ut.

Hadde NJMF, LO og DNA ment noe med parolene om *arbeid til alle* ville de tatt imot en slik aksjon med åpne armer, ville de ikke være naturlig at et «Arbeiderparti» å støtte arbeidsfolk sine aksjoner for arbeid og inntekt?

Aksjonen ble behandlet i Fagforeninger og klubber,

FAGBEVEGELSEN

flere hundre tusen kroner ble samlet inn, bortimot 300 000 medlemmer støttet aksjonen. At så mange fagforeninger som representerte så mange medlemmer tok positiv stilling til aksjonen var nok også en av grunnene til at NJMF og andre var opptatt av få lagt hele aksjonen død. Man var i ferd med å forskyve makta. Her mener jeg at opposisjonen kom klart til uttrykk.

I juni 1985 kom det et nytt utspill fra en del tillitsvalgte på grunnplanet, denne gang gjennom oppropet:

Fri Uavhengig Fagbevegelse

Dette oppropet har lagt opp til et kraftig oppgjør med partimisbruket av fagbevegelsen. I utgangpunktet var dette et tillitsmannsopprop. Formålet var å sette igang en diskusjon om DNA sitt partipolitiske og økonomiske misbruk av fagbevegelsen. Videre ønsket man å ta opp til diskusjon hvordan LO og forbundene prioriterte de forskjellige områdene. Jeg tror det er viktig å merke seg at oppropet kom like etter en LO-kongress og etter et tariffoppgjør der LO-formannen forøker å få folk til å tru at de opprettholder kjøpekrafta med 0 i tillegg. Et annet viktig punkt er nok at den kampen som fagbevegelsen proklamerte mot høyrekreftene aldri kom, dette til tross for at vi gjennom fire år hadde en rekordstor arbeidsledighet, mange tenkte nok med seg selv ha et egentlig vitsen. Oppropet FRI UAVHENGIG FAGBEVEGELSE kom på et tidspunkt som passet LO-ledelsen svært dårlig.

Etterhvert ble det mange som deltok i diskusjonen, så mange at LO igjen rykket ut for å slokke brannen som var iferd med å starte på grunnplanet. NJMF var igjen ute med vedtektene, en av underskriverne av oppropet var sågar forbundstyremedlem, nå gikk det for langt. Planen var klar enten så legges hele greia på is eller tar vi i bruk en av de mulighetene som vedtektene gir, var forbundsformannen i NJMF sitt klare budskap. Det er vel få ting som har skapt mer forbannelse innad i LO og NJMF enn suspensjonsforslaget fra forbundstyret i NJMF.

Hva var det så med dette oppropet som skapte slik panikk i LO og forbundledelser?

Kunne det være teksten i oppropet eller var det redselen for å delta i en diskusjon der resultatet kunne bli at medlemmene forlangte et brudd med dagens samarbeidsform mellom LO og DNA. Eller kanskje at medlemmene ble bevisstgjorte og begynte å stille spørsmål ved en del av de disposisjoner som blir gjort i LO og forbundene?

Jeg tror det er riktig å svare ja på alle disse spørsmålene, i tillegg og det er kanskje det viktigste, ville det komme klart til uttrykk at det eksisterer en opposisjon innad i LO. Mange av lederne er klar over at opposisjonen eksisterer, men den er helt ufarlig så lenge den holdes under kontroll ved hjelp av klassiske undertrykkelses-metoder, som at man fullstendig overser dem. Hets-kampanjer gjennom fag- og tillitsmannsblad. Til slutt og ikke minst ved bruk av vedtektenes fraksjons-

paragrafer.

En annen og viktig ting som dette oppropet berører er maktforholdene i fagbevegelsen. Oppropet stiller spørsmålsteget ved ekteskapet med et politisk parti som i det ene øyeblikk er et opposisjonsparti og i neste et ansvarlig regjeringsparti som forsvarer arbeidsfolks verste fiende og undertrykker, nemlig kapitalismen.

Som en konklusjon er det ikke problemer å si at det finnes en opposisjon i fagbevegelsen. Hvordan denne opposisjonen fungerer reint praktisk er litt vanskeligere å si.

Jeg tror at det finnes en opposisjon på flere nivåer, jeg tror at oppropet FUF viser dette. Det er ikke riktig at de som har gitt sin tilslutning til oppropet har gjort dette ut fra et enhetlig utgangspunkt som sier at nå skal LO bryte med DNA.

Folk har gitt sin tilslutning på mange nivåer. Noen er svært misfornøyde med tariffpolitikken, noen er svært misfornøyd med hvordan ledelsen i LO har taklet arbeidsplass-spørsmålene. Andre ønsker et politisk oppgjør og en opprenskning. Felles er at alle er frustrerte og misfornøyde med hvordan LO praktisk fungerer i forsvaret av medlemmenes interesser.

Dersom vi ser framover tro jeg at det er viktig å samle kreftene og arbeide for en fagbevegelse som i seg sjøl er en slik kraft at den kan forsvare medlemmenes so-leklare interesser. Jeg tror at det er mer nødvendig å samle trådene og opptre enhetlig mot alle de angrep som rettes mot arbeidsfolk nå enn det har vært tidligere. I slutten av 70-årene var situasjonen en del forskjellig fra hva den er idag. Vi hadde en lavere ledighet, det var større behov for arbeidskraft, i denne perioden var vi opptatt av lokal forhandlingrett osv. Vi var med andre ord mer opptatt av oss sjøl enn å opptre samla og enhetlig.

Tariffoppgjøret til våren vil etter mitt syn bli et avgjørende oppgjør for hvordan lønnsfastsettelsen skal skje i framtida. Både NAF, regjeringa og fagøkonomene i bankvesenet prøver i dag å fortelle oss at det er nødvendig med et annet system for inntektsfastsettelse. Dersom vi ikke møter disse angrepene med en fast holdning er jeg stygt redd for at vi undergraver vår egen eksistens som fagbevegelse.

Med andre ord, vi har mer bruk for en godt sammensveisa fagbevegelse idag enn tidligere. Dette stiller krav til hvordan ledelsen i LO og Forbundene møter angrepene.

Opposisjonen er idag sterkere og bedre organisert enn hva den har vært på mange år. Dersom vi skal lykkes er det nødvendig at ledelsen i forbundene og LO tar de signaler som kommer fra grasrota alvorlig. Videre at LO tar opp i seg de synspunkter som har kommet til uttrykk gjennom både Ja til Arbeid og Fri Uavhengig Fagbevegelse. Det kan være nødvendig med nye utspill, disse må vurderes ut fra den aktuelle situasjonen og være slik innretta av LOs medlemmer kan samle seg bak dem. □